

Fossile oppdagelser

Har du noen gang funnet en fossil? I så fall er du heldig. Bare en liten del av alle planter og dyr som har levd på jorda, ender opp som fossiler. De fleste råtner opp eller blir spist av andre. Forskere som forsker på fossiler, kalles for paleontologer. De kan reise til de mest øde steder for å grave ut nye fossiler. Det meste vi vet om livet i tidligere tider, er oppdaget ved å studere fossiler og andre spor etter liv i gamle bergarter. Selve organismene har jo vært forsvunnet i millioner av år. Her er noen aktiviteter du kan gjøre for å forstå mer om hvordan fossiler blir laget!

DU TRENGER:

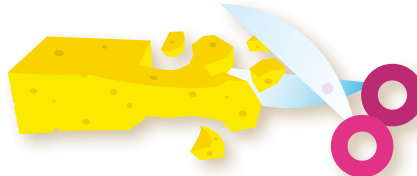
- Svamp
- Bolle
- Tålmodighet
- Saks
- Engelsk salt, også kalt *epsomsalt* som består av magnesiumsulfat. Fås kjøpt på apotek eller i helsekostbutikker.

«Fossil» av en svamp

Noen fossiler dannes ved at vevet i en organisme blir dekket til og fylt med vann og mineraler. Gradvis blir organismen erstattet med en forsteinet kopi av seg selv. Her er et eksperiment som etterlikner det som skjer over millioner av år, men her tar det bare noen uker.

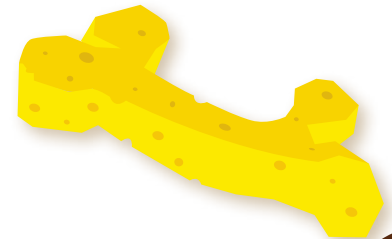
Slik gjør du

1 Form svampen ved hjelp av saks slik at den likner et bein eller noe annet du vil ha forsteinet.

2 Kok opp 250 ml vann og rør inn epsomsalt til du ikke får rørt inn mer.

3 Legg svampen i bollen og hell saltløsningen over.

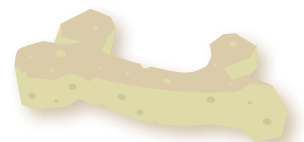

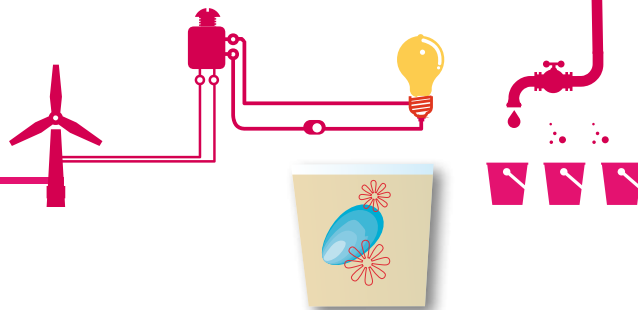
4 Press luftbobler ut av svampen slik at den blir gjennomvåt.

5 La det hele stå i flere uker. Vær tålmodig!

Når det hele har tørket inn, kjennes svampen nesten ut som stein. Akkurat som beinvev har også svampen hull i seg. Inni hullene har mineraler festet seg og dannet små krystaller mens vannet fordampet vekk. Noe liknende skjer når fossiler blir laget ved at et dyr blir dekket til. Sakte, men sikkert trekker vann med mineraler inn i alle hulrom i organismen, som ikke råtner vekk raskt. Beinvev inneholder mange slike hulrom. Her danner mineraler krystaller, som veldig sakte erstatter det opprinnelige beinvevet. Dermed får man en forsteinet kopi av beinet.

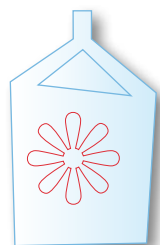

«Fossilavtrykk» i sandstein

En annen type fossiler oppstår når et dyr eller en plante blir omgitt av mudder eller leire som stivner rundt det. Da råtner kroppen opp, men etterlater et avtrykk av det som en gang var der.

Slik gjør du

1 Del melkekartongen i to slik at bunnen er cirka 15 cm høy.

2 Hell sand i et 5–10 cm høyt lag nede i kartongen.

3 Kok opp 250 ml vann.

4 Rør inn 20 spiseskjeer med epsomsalt i vannet og hell vannet over sanden i kartongen.

5 Rør rundt slik at all sanden er godt fuktet.

6 Dytt noe ned i sanden som skal forestille din fossil. Sørg for at det er godt tildekket. Kanskje du må helle på litt mer sand?

7 I løpet av den neste timen bør du forsiktig helle av vann som samler seg på toppen.

8 Sett det hele vekk i flere måneder på et lunt sted. Riv så av kartongen når du tror det er tørt. Hvis «sandsteinen» fortsatt er fuktig, la den stå og tørke med litt av kartongen revet vekk.

9 Har du fått sandstein? Kan du grave ut «fossilen» din? Finner du avtrykk av fossilen hvis du brekker sandsteinen opp?

Fossilavtrykk i leire

En tredje type fossiler er spor etterlatt av dyr eller planter på bakken, som for eksempel fotspor etter et menneske eller en dinosaur. De finnes i dag fordi leiren som noen tråkket i for mange millioner år siden, størknet og ble til stein.

Du kan lage liknende avtrykk i leire eller plastilin. Kanskje du kan lage et kunstverk med vakre avtrykk etter levende organismer?